

Svet brez genocida
Nagovor predsednika Vlade Republike Slovenije Janeza Janše
na 67. zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov

- Gospod predsedujoči, ekscelence, spoštovani delegati,

dovolite mi, da najprej čestitam njegovi ekscelenci g. Vuku Jeremiću ob prevzemu položaja predsednika tokratnega zasedanja Generalne skupščine in mu zaželim veliko uspeha pri opravljanju njegovih nalog.
- Rad bi izrazil tudi spoštovanje generalnemu sekretarju, njegovi ekscelenci g. Ban Ki-Moonu, za njegova neutrudna prizadevanja za uspešno vodenje Združenih narodov v teh težavnih časih.
- Letošnja téma zasedanja skupščine Združenih narodov je mirno reševanje sporov. Na uradnem odprtju smo imeli priložnost poslušati cenjene govornike, ki so poudarjali pomen preprečevanja nasilja in odgovornosti vseh držav članic, njihovih voditeljev in mednarodnih organizacij, da storijo po svojih najboljših močeh vse, kar je potrebno za preprečevanje grozljivih dogodkov in ozaveščanje javnosti o njih.
- Gospod predsedujoči, spoštovani delegati,
rad bi vas opozoril na eno od vprašanj, ki zadeva ves svet, in sicer na grozljivo dogajanje v Siriji. Državljska vojna traja že več mesecev. Posredovanja so bila na žalost neuspešna. Pretreseni smo zaradi naše nezmožnosti, da bi ustavili prelivanje krvi. Žalostno je, da nam ni uspelo zaščititi civilistov.
- Menim, da je stanje kritično in da je nujno treba razmisliti o krepitvi preventivnih zmogljivosti Združenih narodov, njenih držav članic in regionalnih organizacij. Da bi preprečili množična grozodejstva, potrebujemo usklajena prizadevanja.
- Lani smo praznovali šestdeseto obletnico začetka veljavnosti Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida. Konvencija je bila plod neumornih prizadevanj poljskega pravnika judovskega rodu Raphaela Lemkina. Od pomladi leta 1946 do decembra leta 1984 je vsak dan hodil v

prostore Združenih narodov, da bi Generalna skupščina končno sprejela konvencijo. Vztrajal je še naprej in z uveljavitvijo konvencije leta 1951 so bila njegova prizadevanja poplačana.

- Nato smo čakali še pol stoletja, da bi bili priča prve obsodbe posameznika za zločin genocida. Ustanovitvi kazenskih sodišča za nekdanjo Jugoslavijo in Ruando v devetdesetih letih prejšnjega stoletja je sledila zgodovinska vzpostavitev stalnega Mednarodnega kazenskega sodišča. To je bil še en mejnik pri humanizaciji mednarodnih odnosov.
- Prav tako je spodbudno, da so Združeni narodi izboljšali notranje usklajevanje dejavnosti za preprečevanje genocida. Ustanovljena sta bila urada posebnega svetovalca za preprečevanje genocida in posebnega svetovalca za odgovornost zaščiti. Svet za človekove pravice je prispeval k uveljavljanju načel preprečevanja.
- Gospod predsedujoči, gospe in gospodje, tragedija v Siriji je v preteklih mesecih okrepila ozaveščenost glede naše odgovornosti za preprečevanje in ustavitev množičnih grozodejstev. Predsednik Združenih držav Amerike Barack Obama je ustanovil Odbor za preprečevanje grozodejstev, ki veliko obeta. V svojem govoru v Muzeju holokavsta ZDA lanskega aprila je poudaril, da "državna suverenost nikoli ne daje dovoljenja za pokol lastnega naroda". Upam, da se vsi strinjamo z njegovim prepričanjem, da je preprečevanje genocida dosegljiv cilj. Generalni sekretar ZN Ban Ki-mun je v svojem govoru ob odprtju tega zasedanja pozval, naj damo pojmu odgovornosti za zaščito otipljiv pomen.
- Na žalost pa še vedno nismo dosegli dogovora o načinu takšnega ukrepanja. Zaradi tega moramo še bolj okrepiti in osredotočiti naš dialog. Še vedno je dovolj prostora za boljše sodelovanje na državni, regionalni in mednarodni ravni. Uvesti moramo postopke, ki bodo primerni za posamezne okoliščine, in jih ustrezno prilagoditi.
- Spoštovani delegati, gospe in gospodje, rad bi vas spomnil, da je bilo zgolj od konca druge svetovne vojne več kot 80 držav priča množičnim grozodejstvom. Vsaj 53 milijonov nedolžnih ljudi je izgubilo življenje. Za temi številkami so konkretni moški in ženske, pa tudi

otroci. Imeli so prihodnost, vendar jim te prihodnosti ni bilo dovoljeno živeti. Za temi številkami so družine, ki še vedno doživljajo travme, in izkrivljene ustvarjalne sposobnosti prizadetih družb. Z ozirom na to bi morali biti sposobni postaviti vsaj osnovne omejitve človekovemu ravnanju ter ustaviti množična grozodejstva.

- Zaradi tega pozivam države članice Združenih narodov, regionalne in podregionalne organizacije ter sistem Združenih narodov, da razvijejo novo strategijo preprečevanja genocida in drugih množičnih grozodejstev.
- Poleg tega bi bilo treba ustanoviti medvladni forum enako mislečih držav, da bi predlagal resolucijo Združenih narodov, ki bi dala jasen mandat za pripravo in sprejetje ustreznega pravnega mehanizma – pravnega mehanizma, ki bi konceptu »odgovornost zaščititi« dal novo orodje, pravnega mehanizma, ki bo uveljavil preprečevanje zločina, mehanizma, ki bo omogočal hitrejši in učinkovitejši odziv na dejanja genocida in druga množična grozodejstva.
- Slovenija je pripravljena začeti ta dialog. Prvo srečanje nameravamo sklicati že v prihodnjih mesecih. Vesel sem, da smo za to našo pobudo dobili veliko podporo že med tem zasedanjem Generalne skupščine.
- Želim vas seznaniti, da ta pobuda prihaja s strani mednarodne civilne družbe. Inštitut za kulturno diplomacijo je zbral več tisoč podpornikov pri mednarodnih nevladnih organizacijah, med pravniki, študenti, novinarji in drugimi. Podpora narašča. In naša pobuda ni osamljena. Po vsem svetu jih je še cela vrsta.
- Gospod predsedujoči, ekselence, seveda bi morali okrepiti tudi sodelovanje med posameznimi državami pri pregonu domnevnih storilcev genocida in množičnih grozodejstev. Učinkovit pregon ima nedvomno odvratalni učinek in bistveno pripomore k oblikovanju kulture preprečevanja.
- Še več, pristno kulturo preprečevanja je treba razviti vsepovsod. Bolje moramo prepoznavati opozorilne znake in zgodaj ukrepati. V teh dneh smo v delu našega sveta priča številnim nasilnim dejanjem proti diplomatskim in

konzularnim predstavništvom. Taka dejanja ostro obsojam. Zanje ne more biti opravičila. Svoboda govora je za demokracijo temeljna in nikoli je ni bilo mogoče omejiti z nasiljem. Samo s krepitvijo medkulturnega dialoga se bodo lahko zmanjšale možnosti za konflikt. Samo medsebojno spoštovanje lahko pomaga ohranjati mir in varnost.

- Gospod predsedujoči,
že leta 1946 je Raphael Lemkin izjavil: "Naša dediščina je rezultat prispevka vseh narodov." Vsi narodi in tudi Združeni narodi kot celota imajo veliko odgovornost, pa tudi izjemno priložnost, da preprečijo grozodejstva v prihodnje. Zgodovini ne moremo ubežati, zato pa se iz nje kaj naučimo.
- Trdno sem prepričan, da napak, ki smo jih naredili včeraj, jutri nočemo ponavljati. Odgovornost za ta svet smo prevzeli od naših očetov in imamo veliko odgovornost, da ga naredimo boljšega za naše otroke. Pozivam vas, da ga izboljšate tako, da se pridružite vsem našim prizadevanjem za svet brez genocida in drugih množičnih grozodejstev.
- Hvala.